

Maranathakerk Den Haag 28 jan 2024 4^e na Epifanie Deut. 18:15-22 Marcus 1:21-28

Gemeente van Jezus Christus,

het meest markant, van de vier evangeliën, is zondermeer het evangelie van Marcus. Kort en kernachtig. Van Marcus krijgen we geen Kerstmis, geen verhaal over Jezus' geboorte. Geen uitgebreide inleiding zoals in het Evangelie van Johannes, die zelfs teruggaat naar het begin van de wereld - 'in den beginne was het woord'- om in grote lijnen door de wereltijd heen ons voor te bereiden op de komst van Jezus. Zo niet Markus, bij hem begint het Evangelie plotseling met de stem van de heraut, Johannes de Doper. Al in het vierde vers van het eerste hoofdstuk opent Markus zijn evangelie: het geschiedde, dat Johannes doopte in de woestijn, en zeer spoedig daarna: en het geschiedde in die dagen (de dagen van Johannes) dat Jezus Nazareth in Galilea verliet en zich door Johannes liet dopen.

Door zo direct met de deur in huis te vallen, zet Marcus het gebeuren neer zoals dat misschien wel het dichtst bij de beleving van mensen toen heeft gestaan. Plotseling staat Hij daar, in ons midden, met een ongekend gezag.

Maar zijn naam is niks anders dan: Jezus van Nazareth. Zoals ze dan ook in Nazareth zullen zeggen: Hij is er toch ook maar eentje van hier?

We horen de stem van Mozes, die gezegd heeft: na mij, zal een profeet gewoon uit jullie midden komen, een van jullie, een van je broers. Want wat van God komt is te groot om te bevatten.

Midden in het bekende ontvouwt zich het andere. Jezus laat zien met wat bekend was dat hij komt als leraar. Het was gebruikelijk, dat een leraar leerlingen bij zich had. Zo ook Jezus, voorafgaand aan zijn komst heeft hij eerst een kleine gemeenschap van leerlingen gesticht. Daarmee laat hij zien: ik kom als leraar. En zoals dat bij een leraar hoort komt Hij naar de synagoge.

Dat maakt duidelijk dat Hij komt om de wet, de profeten, de geschriften, te onderwijzen. Tot zover het bekende. Wat hij zegt over die woorden horen we hier niet, maar we horen wel wat het oproept bij wie daar waren. Diep onder de indruk van wat hij zegt. En meer nog dan dat. Er zit iets van 'uit' in dat woord. Uit je gewone doen, ontzet, van slag af, wat je tot dan toe dacht klopt niet meer. Let wel, deze diepe indruk, deze verwarring is er al nog voor Hij ook maar één wonderwerk heeft verricht. De man met de onreine geeft heeft zich op dat moment nog niet gemeld.

Het gaat in deze ontsteltenis over nog niet meer dan de wijze waarop Hij de Schriften uitlegt, uitleg die door de mensen die daar waren in de synagoge benoemd wordt als 'anders dan wat de schriftgeleerden doen'. Het andere benoemen zij met het woord 'gezag'.

Wat is nu dat andere, wat is dat gezag. Ook daar zit iets van dat woord 'uit' in, uit, buiten het gewone, dit onderwijs past niet in het gangbare. Het woord 'onderwijzen' horen we in de lezing vandaag voor het eerst bij Marcus. Marcus gebruikt het vaker dan de andere evangelisten en hij verbindt het vrijwel uitsluitend aan Jezus. De schriftgeleerden moeten het bij Marcus met een ander woord doen, met 'overlevering', traditie. Iets dat we kennen uit alle religies. In de loop der tijd ontwikkelt zich om de oudste teksten een heel systeem van uitleg, traditie, gedachtengoed dat heel rijk kan zijn, maar ook dwingend, vernauwend. Enige hoofdstukken verder zal Jezus zelf het rechtstreeks tegen de schriftgeleerden zeggen: Jullie met je overlevering maken het woord van God krachteloos. Jullie pakken het in zodat het zegt wat jullie willen. In die zin kunnen we de grote nadruk van Marcus op het leraarschap van Jezus begrijpen als een terug naar de bron, als iemand die de kern openlegt, de kracht, van de woorden die ons zijn toevertrouwd, omdat in hen de realiteit van de dingen van God onder ons zijn. In die realiteit gebeurt het gezag van Jezus. De verpakking die mensen erom heen gelegd hebben, valt weg, lost op. Wat gebeurt is de k ern.

De geteisterde man slaat volledig aan op die kern. Hij heeft geen vragen nodig 'wat is dit, waar komt dit vandaan'. 'Ik weet wie jij bent' schreeuwt hij. Enerzijds is hij doodsbang dat hij met zijn pijn geconfronteerd wordt, anderzijds wordt hij als een magneet naar Jezus toe getrokken. Bang van het licht, en er toch geen oog van af kunnen houden. In het onderwijs van Jezus opent zich de kern van de Schriften, stroomt de innerlijke bewogenheid van de diepste bron uit, naar mensen toe, het stroomt door Jezus woorden en handen, troostend, helend, mensen omgevend. Het evangelie van Markus toont een grote bewogenheid in het bijzonder voor het psychisch lijden van mensen. In hoofdstuk 2 zien we daar nog een voorbeeld van. De man die verlamd is, gedragen door zijn vier vrienden. Dat hij verlamd is, is  en ding, maar het eerste waar Jezus de man op aanraakt is zijn overtuiging, vanwege zijn verlamming dat hij een afgewezene is, een door God verworpene, want zo zat

het denksysteem, de overlevering in elkaar. Daar spreekt Jezus de man van vrij, tot grote woede van de daar aanwezige schriftgeleerden. Maar ondertussen is het wel gezegd, door Jezus, en staan de aanwezigen ontsteld, verward, en dan moet ook daar dus de genezing van die verlamming nog gebeuren.

Diezelfde volgorde zien we ook hier in de synagoge van Kapernaum. Nog voor de psychisch geteisterde man is bevrijd, zijn mensen al van hun stuk gebracht door het onderwijs, het gezag waarmee Jezus de Schriften uitlegt.

Dit gezag is de kern van de Schriften, die vrij komt, onbedekt, niet ingepakt. Dit is niet binnen te houden, dat gaat uit naar alle kanten. Onze lezing eindigt met wijde woorden, mensen horen ervan en ze komen, hartverscheurend is die stoet van mensen die door het evangelie van Marcus trekt, slepend met hun zieken, velen van hen geestesziek, in grote psychische nood. Ze komen, ze brengen hun zieken, want ze herkennen dit gezag: de realiteit van God onder ons.

Zoals de man in de synagoge wist: 'jij bent het, heilig in ons midden', Jezus van Nazareth. Ook in die naam horen we een voorkeurswoord van Markus. Jezus kwam gewoon uit Nazareth waar de mensen zijn moeder zijn broers zijn zussen kennen. Precies zoals Mozes had gezegd. Maar wanneer de dingen van God onder ons mensen geschieden voegen zij zich niet zomaar in, in ons bestaande, bekende leven. Want de dingen van God zijn van een onvergelykbare realiteit.

De geteisterde man wist het, als eersteling van zeer velen: Jezus van Nazareth, wat moet je van me? Zijn angst houdt het niet, lost op, en hij komt tot rust. Voor hem is het bevrijding. Hij wist allang dat de dingen van ons leven niet altijd op een rijtje staan.

De schriftgeleerden naar wie de synagogegangers verwijzen laten ons zien hoe het ons mensen vergaat wanneer alles moet kloppen, moet passen, in ons denken, in onze verwachtingen. Wanneer Jezus dingen doet die niet in het systeem passen, dan is het gewoon niet zo, dan kan het niet waar zijn. Gesloten wereld. Wat niet past, kan er niet zijn. Ook God zelf moet tussen de lijntjes kleuren.

Wat ons gevraagd wordt is dat we op z'n minst het besef, de mogelijkheid, toelaten dat er boven het dak waaronder we schuilen een andere grotere realiteit kan zijn.

Een enkel dakraampje, een kiertje opening van ons denken, dat zou al bevrijding zijn van de gedachte dat alles wat is, in ons hoofd, moet passen.

De geteisterde man wist het allang, die had geen keus,
Wat ons betreft: het kan lang veilig zijn binnen de bekende afbakening van je leven.
In zekere zin wens ik ons allen dat van harte toe. Maar wie door verdriet geslagen
wordt weet allang: de vertrouwde omtrekken van je leven redden het niet meer. De
man in de synagoge schreeuwt en schokt, stervensbang, hij kan niet anders, in de
aanwezigheid van deze ene vindt hij een nieuwe werkelijkheid.
De rust die de man vindt is de omarming van die andere werkelijkheid, die ons
denken te boven gaat. Groter, groter dan ons hart en denken is degene, die op een
dag de synagoge van Kapernaum binnen ging, en de schriften openlegde, ons in de
ruimte stelde van wie groter is dan ons hart, groter dan ons denken.
Deze opening, deze ontvouwing van je menselijkheid, zoeken we meestal niet
vanzelf. Het is de Ander die onze leefkring betreedt, die ons uitleidt uit onze
omslotenheid. Iemand uit ons midden, iemand uit onze broeders en zusters. En
onvergelijkelijk is in Hem de realiteit van alle dingen.

Amen

Maranathakerk Den Haag, 28 jan 2024, Erika van Gernerden